

**CƠ CẤU, TIÊU CHUẨN CÁN BỘ LÃNH ĐẠO
CHỦ CHỐT CẤP XÃ VÀ HUYỆN
Ở TỈNH ĐẮC LẮC - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP**

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

HÀ NỘI - 1994

Chịu trách nhiệm xuất bản : PTS. Kiều Thế Việt

Biên tập : Trần Xuân Sâm

Nguyễn Mậu Dụng

Sửa bản in : Trần Xuân

Trình bày : Trung Hiếu

Vẽ bìa : Hữu Biên

LỜI GIỚI THIỆU

Tinh uỷ Đặc lực phối hợp với đề tài cấp nhà nước KX.05.11 : "Cơ cấu và tiêu chuẩn cán bộ lãnh đạo chủ chốt trong hệ thống chính trị đổi mới ở nước ta", nghiên cứu cơ cấu, tiêu chuẩn cán bộ lãnh đạo chủ chốt cấp huyện và xã ở tỉnh Đắk Lắk. Sau một thời gian triển khai nghiên cứu, tháng 8-1993 đã tổ chức cuộc hội thảo. Tham gia cuộc hội thảo gồm có các đồng chí lãnh đạo tỉnh uỷ, các ban, ngành, một số huyện thị và xã trong tỉnh ; các cán bộ nghiên cứu khoa học của Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh và Phân viện Đà Nẵng.

Để kịp thời báo cáo cùng đồng bào bạn đọc kết quả nghiên cứu, chúng tôi cùng với Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh lựa chọn một số bài tham luận in thành tập sách. Với mục đích là trình bày kết quả nghiên cứu bước đầu để các đồng chí, các bạn quan tâm đến vấn đề có thêm tài liệu và tư liệu tham khảo và mong nhận được ý kiến đóng góp thiết thực để đề tài được thực hiện có kết quả hơn. Với tính chất là cuộc hội thảo, nên còn có những ý kiến chưa thống nhất, đó cũng là điều bình thường. Để tôn trọng ý kiến của tác giả, tập sách cố gắng phản ánh một cách trung thực, đầy đủ nội dung của các bài tham luận. Chúng tôi đã cố gắng làm việc với tinh thần trách nhiệm cao, khẩn trương, nhưng do năng lực còn hạn chế, chắc chắn khó tránh khỏi những sơ suất, mong các đồng chí và các bạn thể tất.

Nhân đây chúng tôi xin chân thành cảm ơn sự phối hợp, giúp đỡ về các mặt của tỉnh uỷ, các ban, ngành của tỉnh, nhất là của Uỷ ban khoa học-kỹ thuật tỉnh, của các đồng chí lãnh đạo một số huyện, xã ở tỉnh Đắk Lắk, các đồng chí cộng tác viên của đề tài để cho cuộc hội thảo đạt kết quả và cuốn sách ra mắt bạn đọc kịp thời.

Chúng tôi rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến của các đồng chí và các bạn về cuốn sách. Thư từ xin gửi đến địa chỉ : Ban Tổ chức

*tỉnh uỷ Đắk Lắk, ĐT : 522198, hoặc Vụ Quản lý khoa học, Học viện
Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh - đường Nguyễn Phong Sắc - Từ
Liêm - Hà Nội, ĐT : 345.847, 361.030.*

HUYỀN XUÂN CƯ

Uỷ viên thường vụ Tỉnh uỷ,
Trưởng ban Tổ chức Tỉnh uỷ Đắk Lắk

PTS. TRẦN XUÂN SẼM

Chủ nhiệm Đề tài KX.05.11
Vụ Trưởng Vụ Quản lý khoa học
Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh

CƠ CẤU VÀ TIÊU CHUẨN CÁN BỘ LÃNH ĐẠO CHỦ CHỐT TRONG HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ ĐỐI MÔI - TÍNH PHỔ BIẾN VÀ TÍNH ĐẶC THÙ.

PTS TRẦN XUÂN SÂM

Chủ nhiệm đề tài KX.05.11

Cơ cấu và tiêu chuẩn cán bộ lãnh đạo chủ chốt (CBLĐCC) trong hệ thống chính trị (HTCC) mang tính phổ biến và tính đặc thù. Khi xác định cơ cấu và tiêu chuẩn cán bộ lãnh đạo chủ chốt ở các cấp khác nhau, các loại cán bộ khác nhau và các vùng khác nhau của đất nước không thể không chú ý đến đặc điểm này. Xây dựng cơ cấu và tiêu chuẩn CBLĐCC ở Đắc Lắc phải xuất phát từ tính đặc thù của vùng nhưng lại không được thoát ly tính phổ biến của cả nước. Nếu không sẽ dẫn đến tình trạng : Một là, cơ cấu và tiêu chuẩn sẽ là trừu tượng, chung chung xa thực tế, không có khả năng áp dụng được vào trong thực tiễn, hai là, “chỉ thấy cây mà không thấy rừng” - tức là cơ cấu tiêu chuẩn đó sẽ lạc lõng, xa rời cái toàn thể, không hoà nhập được với cái chung của cả nước trong một thể thống nhất hữu cơ, tất nhiên sẽ khó thực thi trong cuộc sống, hoà nhập vào dòng chảy chung của cả nước.

Những căn cứ nào quy định khi xây dựng cơ cấu và tiêu chuẩn CBLDCC ?

Trước hết, căn cứ vào lý luận đã tổng kết rút ra từ cuộc sống hiện thực về công tác cán bộ từ trước đến nay được phản ánh trong các văn kiện của Đảng và Nhà nước, đặc biệt là tư tưởng và quan điểm của Hồ Chí Minh về công tác cán bộ ; lý luận mác-xít đã được phát triển trong thời đại ngày nay ; đồng thời tham khảo kinh nghiệm của nước ngoài về vấn đề này.

Điều quan trọng hơn là căn cứ vào tình hình thế giới và trong nước, nhất là tình hình trong nước hiện nay để xác định cơ cấu và tiêu chuẩn các loại và các cấp cán bộ trong HTCT :

- Trên thế giới cuộc cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại phát triển mạnh mẽ với tốc độ cao và đã trở thành lực lượng sản xuất trực tiếp với một trình độ mới về chất. Sự phát triển của lực lượng sản xuất đã xuất hiện một số tổ chức mới trong lòng phương thức sản xuất đương đại - như trí tuệ con người, ngày càng tham gia vào nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội với một hàm lượng ngày càng cao trong quá trình tạo ra của cải vật chất và văn hoá tinh thần. Những trí thức mới đã xâm nhập mạnh mẽ vào quá trình phân công lao động, quản lý sản xuất - xã hội, cơ cấu - xã hội ... đặc biệt tác động đến con người, làm thay đổi phương thức hoạt động của họ.

- Hợp tác và đấu tranh là hai mặt của hệ thống các quan hệ quốc tế hiện nay, thể hiện tính chính thể của nền văn minh nhân loại. Thể hiện rõ là thông qua sự tồn tại của nhiều vấn đề toàn cầu, những mục tiêu chung của nhân loại, những giá trị phổ biến ... đặc biệt là thành tựu về mặt trí tuệ của loài người đang được sử dụng vào bước quá độ của nấc thang phát triển và tiến bộ xã hội.

Cũng chính trên các vấn đề này đang đặt ra nhiều quan điểm tranh cãi khác nhau thậm chí đối lập nhau. Cũng chính ở đây là môi trường thuận lợi làm nảy sinh và phát triển những “lý thuyết mới” như “thuyết hội tụ mới”, chủ nghĩa cơ hội và giáo điều mới, chủ nghĩa xã hội dân chủ, chủ nghĩa xét lại hiện đại ... mà chủ yếu là xoay quanh việc đấu tranh trên lĩnh vực hệ tư tưởng giữa chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa tư bản, nhằm xoá bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng cộng sản, phủ nhận sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân ...

- Cuộc đấu tranh giai cấp đang diễn ra với nội dung mới và hình thức mới. Bối cảnh mới của cuộc đấu tranh này là Liên Xô xã hội chủ nghĩa và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu tan rã, thế giới tạm thời mất thế cân bằng giữa CNXH và CNTB. Chủ nghĩa đế quốc đang ráo riết triển khai với quy mô lớn và thủ đoạn tinh vi “chiến lược diễn biến hoà bình” với con bài “dân chủ” “nhân quyền” tư sản. Mục đích cuối cùng của họ là tiêu diệt chế độ xã hội chủ nghĩa thế giới vào cuối thế kỷ này. Vấn đề triết lý “ai thắng ai” vẫn đang chi phối những khuynh hướng

dấu tranh của loài người tiến bộ cho một thế giới hoà bình, hữu nghị, độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội.

- Từ tháng 8 năm 1991 - cái mốc đánh dấu sự sụp đổ của CNXH ở Liên Xô và một phần phong trào xã hội chủ nghĩa nói chung. Tuy nhiên trên thực tế CNXH hiện thực vẫn còn ở một số nước ; tuy đang gặp khó khăn nhất thời. Tư tưởng XHCN vẫn đang sống trong lòng hàng triệu người dân ở các nước XHCN trước đây mà thành quả của sáu, bảy thập kỷ của CNXH đã đem lại cho họ trên thực tế cả vật chất lẫn đời sống văn hoá tinh thần. Thực tế đó khó có thể bị lãng quên, mặc dù các thế lực thù địch của CNXH muốn nhanh chóng xoá đi trong tâm trí mỗi người. Thành quả đó đã ăn sâu vào tiềm thức nhiều người, không chỉ ở các nước XHCN trước đây mà còn ở nhiều nước khác trên thế giới kể cả ở nước Mỹ.

Cái gì đến nó sẽ đến - CNXH là quy luật phát triển khách quan của lịch sử sớm muộn nó sẽ được hiện thực hoá toàn nhân loại. Chỉ có điều vừa qua nó phải trả giá quá đắt do những sai lầm của những người cầm quyền ở một số nước XHCN trước đây như Liên Xô và Đông Âu, điều đó đặt ra cho ta thấy tầm quan trọng của công tác cán bộ (nhất là cán bộ lãnh đạo chủ chốt) biết chừng nào? !

Đối với trong nước, từ năm 1986 - đất nước đổi mới. Đảng ta chủ trương chuyển từ nền kinh tế kế hoạch tập

trung - hành chính bao cấp sang nền kinh tế thị trường, có sự quản lý của Nhà nước dưới sự lãnh đạo của Đảng định hướng đi lên CNXH. Đây là sự đổi mới về đường lối và chủ trương lớn của Đảng trên lĩnh vực kinh tế. Từ sự đổi mới về đường lối kinh tế, tất yếu sẽ dần dần dẫn tới đổi mới về hệ thống chính trị mà cán bộ nói chung và CBLDCC nói riêng là rường cột của HTCT. Đổi mới có nguyên tắc và từng bước hệ thống chính trị sẽ có tác dụng thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội và có vai trò quyết định ngăn ngừa sự chệch hướng XHCN.

Thực chất của kinh tế thị trường là thừa nhận nền kinh tế nhiều thành phần, đa dạng hoá sở hữu.

Nhưng cần nhận rõ là nền kinh tế thị trường ở nước ta hiện nay là nền kinh tế thị trường định hướng đi lên CNXH ở Việt Nam, chứ không phải bất cứ nền kinh tế thị trường nào khác, càng không phải kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa. Bởi thế mà sở hữu toàn dân và tập thể phải dần dần trở thành nền tảng và kinh tế quốc doanh phải giữ vai trò chủ đạo trong nền kinh tế nhiều thành phần đan xen về sở hữu. Xây dựng cơ cấu và tiêu chuẩn CBLDCC phải quán triệt sâu sắc thực tế này, nếu không sẽ không thực hiện được mục tiêu cách mạng là dân giàu, nước mạnh xã hội công bằng văn minh và đi lên CNXH. Thực hiện kinh tế thị trường và “mở cửa”, quan hệ với các nước có chế độ chính trị xã hội khác nhau thì việc xác định tiêu chuẩn của CBLDCC nói chung có một yêu cầu hết sức mới so với trước đây. Lẽ dĩ nhiên đòi hỏi ở họ

phải có trình độ kiến thức tổng hợp ở trình độ thời đại (nhất là đối với CBLDCC cấp chiến lược), đồng thời phải có lập trường chính trị vững vàng. Kiến thức về kinh tế thị trường còn rất mới mẻ đối với người Việt Nam nói chung và đội ngũ cán bộ nói riêng. Quan hệ quốc tế mở rộng và đa dạng trên các lĩnh vực quả là điều không đơn giản. Đã thế, nó lại được đặt trong bối cảnh “chiến lược diễn biến hoà bình” của các thế lực thù địch cả trong và ngoài nước. Chính tình hình này đã hình thành những quan điểm chính trị khác nhau trong các tầng lớp xã hội, thậm chí cả trong đội ngũ cán bộ lãnh đạo. Cơ cấu và tiêu chuẩn CBLDCC các cấp cũng cần xuất phát từ việc xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa “của dân do dân và vì dân”. Đối với đội ngũ này phải tinh thông luật pháp - có khả năng làm luật, hơn thế phải biết điều hành xã hội theo pháp luật. Xác định cơ cấu và tiêu chuẩn cán bộ lãnh đạo còn phải tính đến khả năng Mỹ bỏ cấm vận đối với nước ta. Khi họ không còn điều kiện gì để có thể kéo dài tình trạng này. Khi đó có cả những thời cơ thuận lợi và nguy cơ, nếu không được chuẩn bị đối phó một cách khôn ngoan. Đó là những thách thức đối với nhân dân ta và đội ngũ cán bộ lãnh đạo. Kẻ thù của dân tộc ta không bao giờ “ném tiền qua cửa sổ”. Mục đích của họ là thông qua những dự án, hợp tác, đào tạo, nghiên cứu khoa học ... bằng con đường chính phủ và các tổ chức “phi chính phủ”, bao giờ cũng thực hành hai mặt - mặt khoa học và mặt chính trị. Vấn đề là chúng ta phải tỉnh táo, khôn khéo phát huy mặt này và hạn chế mặt kia để sao cho không vì hợp tác mà mất chủ quyền đất nước, chệch mục tiêu